

PATVIRTINTA

Sangrūdodos pagrindinės mokyklos direktoriaus

2024 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. 11-4

VAIRUOTOJO SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA NR. 10

I SKYRIUS BENDROJI DALIS

1. Vairuotoju gali dirbti asmuo, turintis vairuotojo pažymėjimą, leidžiantį vairuoti atitinkamos kategorijos transporto priemonę. Vairuotojas, vairuojantis mokyklinį autobusą privalo turėti vairuotojo pažymėjimą, suteikiantį teisę vairuoti D kategorijos kelių transporto priemones, o vežant mokinius mokykliniu autobusu, turinčiu daugiau kaip aštuonias, bet ne daugiau kaip šešiolika sėdimų vietų, be vairuotojo vietos, - vairuotojo pažymėjimą, suteikiantį teisę vairuoti bent D1 kategorijos kelių transporto priemones

2. Vairuotojas privalo turėti ne trumpesnę kaip trejų metų šių transporto priemonių vairavimo patirtį nepriklausomai nuo to, kokios kategorijos (D1 ar D) transporto priemones jis turi teisę vairuoti.

II SKYRIUS PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

3. Pavojingi, kenksmingi ir kiti rizikos veiksniai, esantys ar galintys pasireikšti darbuotojo darbo aplinkoje, galimas poveikis darbuotojo saugai ir sveikatai, prevencinės priemonės:

Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
 Automobilio ir įrankių eksploatavimo reikalavimų nesilaikymas. Netvarkinga transporto priemonė	Galimos traumos, sunkūs sužeidimai.	Automobilio techninė būklė turi būti periodiškai patikrinama, jo įrenginiai turi būti tvarkingi, atitinkantys automobilį pagaminusios gamyklos eksploatacijos reikalavimus. Nedirbti su netvarkingais įrankiais ir įrenginiais, juos naudoti pagal paskirtį ir laikantis jų eksploatavimo reikalavimų.
Šlapias, duobėtas kelias, pavojingi kelio vingiai ir susiaurėjimai, stačios nuokalnės ir įkalnės, pavojingi kelkraščiai, intensyvus eismas ir t.t.	Galimos avarijos, traumos, sunkūs sužeidimai.	Transporto priemonę vairuoti atsakingai, laikytis Kelių eismo taisyklių.

Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
Neprognozuojami stichiniai gamtos reiškiniai, klimato sąlygos – vanduo, sniegas ar ledas žiemą, lapų nuokritos rudenį, purvas pavasarį	Galimos avarijos, traumos, sunkūs sužeidimai.	Būtina pasirinkti saugų judėjimo greitį, naudoti tvarkingas, atitinkančias metų laiką padangas.
Nepalankios meteorologinės sąlygos	Galimi įvairūs susirgimai, nušalimai, traumos.	Įvertinti meteorologines sąlygas, apsirengti tinkamus šioms sąlygoms darbo rūbus, avalynę. Vairuojant transporto priemonę pasirinkti saugų greitį.
 Gaisro pavojus	Galimos traumos, nudegimai, sunkūs sužeidimai.	Automobilio elektros įrangos būklė turi užtikrinti kontrolinių elektros prietaisų darbą, nesukelti elektros laidų ir gnybtų kibirkščiavimo; akumulatoriaus baterija turi būti gerai pritvirtinta, be įskilimų ir kitų pažeidimų.
 Gaisro ir sprogo pavojus	Galimos traumos, nudegimai, sunkūs sužeidimai.	Vairuojant automobilį su dujine įranga, nuolat tikrinti dujinės įrangos tvarkingumą, sujungimų sandarumą. Reikalui esant atlikti patikrą.
 Cheminės medžiagos (naftos produktai, tepalai, išmetamosios dujos ir kt.), jų garai	Galimi apsinuodijimai, cheminiai bei terminiai odos, akių gleivinės nudegimai, alerginės reakcijos, neigiamas poveikis organizmui. Sprogsta naudojant atvirą ugnį arba nuo kibirkščiavimo.	Visos cheminės medžiagos turi būti gaunamos kartu su saugos duomenų lapais. Vadovautis saugos duomenų lapuose nurodytais reikalavimais bei nurodytomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis. Stengtis neįkvėpti cheminių medžiagų garų, esant galimybei stovėti, kad vėjas pūstų cheminių medžiagų garus nuo darbuotojo, o ne į jį. Tiesiogiai liečiantis su cheminėmis medžiagomis, būtina rankas apsaugoti pirštinėmis. Pilstant ugnies atžvilgiu pavojingas medžiagas nenaudoti toje patalpoje atviros liepsnos. Jeigu oro užterštumas viršija leistiną normą ir jo sumažinti negalima, reikia dėvėti tinkamai priderintą respiratorių.
Nuovargis ir mieguista vairuojančiojo būklė, sveikatos sutrikimai	Galimos avarijos, traumos, sunkūs sužeidimai.	Būtina pasirinkti saugų judėjimo greitį. Reikalui esant sustoti pailsėti. Vairuojant transporto priemonę ar vairavimo pertraukų metu pasijutus blogai, pajutus ūmius ligos požymius ar pakilus darbuotojo kūno temperatūrai, nedelsiant sustoti pranešti tiesioginiam vadovui ir kviešti pagalbą.
 Krentantys daiktai	Galimos avarijos, traumos, sunkūs sužeidimai	Daiktus, įrankius, priemones darbo vietoje (automobilyje) sudėti taip, kad jie negalėtų nukristi (staigiai stabdant daiktai iš inercijos į automobilio priekį lėks tokiu pat greičiu, kokiu automobilis riedėjo prieš jo stabdymą).
Fizinė perkrova (vienkartinis)	Galimos įvairaus	Nekelti daiktų, kurių masė nežinoma.

kėlimas, priklausomai nuo krovinio kėlimo aukščio ir rankų padėties keliant krovinį, moterims nuo 3 iki 16 kg, vyrams nuo 5 iki 25 kg).	sunkumo traumos pečių, alkūnės, riešo bei plaštakos srityse, nugaros raumenų patempimai, stuburo pažeidimai. Neigiama įtaka širdies-kraujagyslių sistemos veiklai bei kiti galimi kūno pažeidimai.	Pasirinkti tinkamą kėlimo ir nešimo būdą. Vengti staigių kūno pasisukimų, nekelti sunkių daiktų aukščiau pečių, pasirūpinti, kad ėjimo kelias būtų laisvas. Nekelti vienam daiktų (detalių, ruošinių, įrenginių), viršijančių leistiną krovinio kėlimo normą. Daiktus, viršijančius leidžiamą kėlimo svorį, kelti dviese, jeigu nėra galimybių tai atlikti dviese, būtina naudotis kėlimo įrenginiais.
Psichologinė įtampa, stresas, smurtas	Galimi susirgimai, ūminės arba lėtinės ligos.	Stengtis išvengti stresinių situacijų. Konfliktus spręsti taikiai. Dėl smurto galimi įvairūs kūno sužalojimai, todėl reikia vengti konflikto su chuliganiškai nusiteikusiais asmenimis. Apie juos pranešti policijai, tiesioginiam vadovui.

3. Vairuotojas privalo naudotis įstaigos suteiktomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis:

- 3.1. apsauginiais darbo drabužiais;
- 3.2. kojoms ir pėdoms apsaugoti;
- 3.3. rankoms ir plaštakoms apsaugoti;
- 3.4. akims ir veidui apsaugoti;
- 3.5. gero matomumo drabužiais (signalinę liemenę).

4. Darbdavys, esant reikalui, turi teisę nemokamai išduoti vairuotojui daugiau asmeninių apsaugos priemonių negu numatyta pagal asmeninių apsaugos priemonių sąrašą. Asmeninės apsaugos priemonės išduodamos priklausomai nuo atliekamo darbo.

III SKYRIUS

DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

5. Transporto priemonėje turi būti pirmosios pagalbos rinkinys, gesintuvas, avarinio sustojimo ženklas, šviesą atspindinti signalinė liemenė (1 pav.).

1 pav. Saugumo rinkinys automobilyje

6. Visi autobusai privalo turėti gesintuvus:

6.1. autobusai, kuriuose yra daugiau kaip 8 sėdimos vietos keleiviams ir 1 sėdima vieta vairuotojui, bet ne daugiau kaip 16 sėdimų vietų keleiviams ir 1 sėdima vieta vairuotojui – vieną gesintuvą, turintį 2 kg (*l*) gesinimo medžiagos;

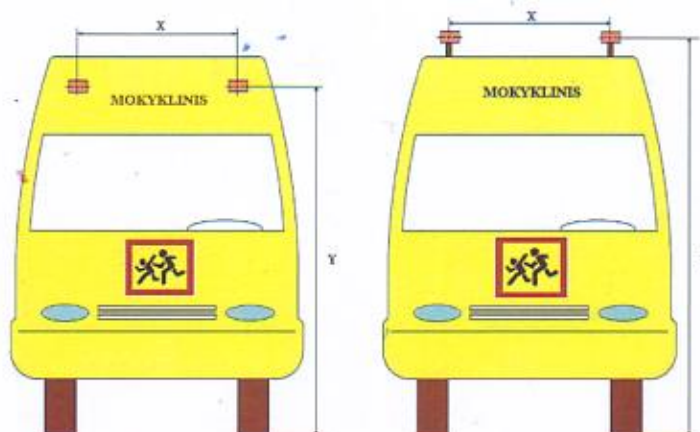
6.2. autobusai, kuriuose yra daugiau kaip 16 sėdimų vietų keleiviams ir 1 sėdima vieta vairuotojui – du gesintuvai, turintys po 4 kg (*l*) gesinimo medžiagos.

7. Ant mokyklinio autobuso stogo keturiuose kampuose turi būti įrengtos papildomos įspėjamosios mirksinčios oranžinės šviesos, kurios įjungiamos mokinių įlaipinimo ir išlaipinimo metu ir turi mirkčioti paciliui kairiajame ir dešiniajame transporto priemonės šonuose (2 pav.).

2 pav. Mokyklinis autobusas

8. Du žibintai turi būti įrengti mokyklinio autobuso priekinėje dalyje ir du mokyklinio autobuso galinėje dalyje. Žibintai ant mokyklinio autobuso turi būti įrengti priekinėje ir galinėje dalyse ne žemiau kaip 150 centimetrų ir ne aukščiau kaip 300 centimetrų nuo žemės paviršiaus iki žibintų atskaitos centro. Atstumas tarp žibintų atskaitos centrų turi būti ne mažesnis kaip 120 centimetrų (3 pav.).

3 pav. Žibintai ant mokyklinio autobuso

9. Vairuojantis transporto priemonę, prieš pradėdamas vairuoti, turi atkreipti dėmesį į

vairo mechanizmo, šviesos ir garso signalų, stabdžių, padangų, stiklų tvarkingumą. Periodiškai tikrinti kuro, tepalų, stabdžių skysčio kiekį.

IV SKYRIUS DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

10. Vairuotojas turi laikytis Kelių eismo taisyklių reikalavimų.

11. Vairuotojas privalo imtis visų būtinų priemonių savo, keleivių (vaikų) saugumui kelionės metu užtikrinti.

12. Daiktai, darbo priemonės transporto priemonėje turi būti padėti taip, kad:

12.1. neblogintų vairuotojui matomumo;

12.2. nepažeistų transporto priemonės stabilumo ir netrukdytų jos vairuoti;

12.3. neuždengtų išorinių šviesos prietaisų, šviesos atšvaitų, numerio, skiriamųjų ženklų ir duodamų signalų;

12.4. nekristų, nekeltų pavojaus žmonėms.

13. Draudžiama dėti daiktus po automobilio sėdyne ar šalia jos. Netinkamai ir nesaugiai padėti daiktai staigiai stabdant gali netikėtai patekti po akceleratoriaus ar stabdžių pedalais ir taip juos užblokuoti.

14. Vairuojant privaloma:

14.1. nuolat stebėti kontrolės prietaisų parodymus ir visų mechanizmų darbą;

14.2. atsižvelgiant į važiavimo greitį, gamtines sąlygas ir kelio būklę laikytis tokio atstumo nuo priekyje važiuojančio transporto, kad neatsitrenkti, jeigu teks staigiai stabdyti;

14.3. nedelsiant sustoti, sugedus automobiliui;

14.4. periodiškai tikrinti ir imtis priemonių akmenims bei kitiems daiktams, įstrigusiems tarp ratų padangų pašalinti.

15. Sustabdžius automobilį būtina įjungti stovėjimo stabdį.

16. Neleisti keleiviams (vaikams) įlipti ar išlipti judant transporto priemonei.

17. Priverstinai sustojus automobiliui, važiuojamojoje kelio dalyje, būtina įjungti avarinę signalizaciją, užsidėti šviesą atspindinčią signalinę liemenę, pastatyti avarinio sustojimo ženklą. Reikalui esant kviestis pagalbos.

18. Prieš išlipant iš automobilio, įsitikinti, kad situacija kelyje saugi, kad neatvažiuoja kitas automobilis.

19. Atlikti smulkų transporto priemonės remontą gali tik darbuotojas, kuris tai moka atlikti ir turi tam reikalingus įrankius.

20. Atliekant smulkų transporto priemonės remontą:

20.1. remontuodamas automobilį kelionėje, darbuotojas privalo laikytis saugos reikalavimų, nustatytų automobilio remontui ir techniniam aptarnavimui;

20.2. naudoti tik standartines, šiam automobiliui skirtas detales;

20.3. norint pakeisti automobilio ratą, sustoti lygioje vietoje, išjungti variklį, įjungti stovėjimo stabdį, įjungti pavarą, pastatyti avarinio sustojimo ženklą, išlaipinti keleivius. Dirbant transporto judėjimo vietose (pvz.: šalikelėje, transporto sustojimo aikštelėse ir pan.), užsidėti šviesą atspindinčią signalinę liemenę.

21. Nuimant ir pernešant akumulatorius reikia naudotis griebtuvais. Į kitą vietą baterijos pervežamos vežimėliais arba pernešamos neštuvais.

22. Apžiūrint akumuliatorių bateriją, naudojama ne aukštesnė kaip 50V įtampos nešiojamoji lempa su apsauginiu tinklu ir kabliuku.

23. Prieš ruošiant krauti akumulatorius atsukti ventiliacinių angų kamšius ar pravalyti ventiliacines angas (priklausomai nuo akumulatoriaus konstrukcijos bei gamyklos gamintojos rekomendacijas). Akumuliatorių ventiliacinės skylutės privalo būti švarios, nes joms užsikimšus labai pakyla dujų slėgis ir baterijos korpusas gali trūkti, taip pat gali ištrykšti elektrolitas atsukus kamštį.

24. Paruošti įkrauti akumulatoriai turi būti prijungiami geros kokybės gnybtais arba antgaliais, kontaktas turi būti patikimas. Draudžiama sujungti akumuliatorių baterijas viela. Prieš įkraunant akumuliatorių būtina atidaryti jo užpylimo angas. Prijungti ir atjungti akumuliatorių baterijas galima tik išjungus įkrovimo tinklą.

25. Akumuliatorių polinių gnybtų būklė patikrinama mūvint gumines dielektrines pirštines.

26. Veržiant varžtus, jungiančius akumulatorius vieną su kitu, turi būti imamasi priemonių, kad raktas atsitiktinai neprisiliestų prie skirtingų akumuliatorių polių plokštelių.

27. Pašalinti sulfatą nuo švininių plokštelių šepetiais bei skudurais ir jas taisyti galima tik veikiant vietinei ištraukiamajai ventiliacijai arba esant stipriam skersvėjui. Dirbti reikia tik su guminėmis pirštinėmis ir apsauginiais akiniais.

28. Baterijos įtampos negalima tikrinti padarant trumpąjį sujungimą; tikrinama apkrovos šakute, stengiantis nepaleisti ranka stipriai įkaistančios apkrovos šakutės.

29. Ventiliacija akumuliatorių krovimo patalpoje įjungama prieš pradėdant įkrauti akumuliatorių baterijas ir išjungama po 1,5 val. baigus įkrauti. Įkrauti baterijas, neveikiant ventiliacijai, draudžiama.

30. Dirbant darbus, kurių metu išsiskiria švino dulkės, ventiliacija turi veikti be pertrūkio. Lituoti galima pradėti tik praėjus 2 val. po baterijų įkrovimo.

31. Patalpose, kuriose laikomos rūgštys ir šarmai, draudžiama dirbti kokius nors darbus, išskyrus skiesti elektrolitą.

32. Gaminant elektrolitą draudžiama naudotis stikliniu indu, rūgštinį elektrolitą galima skiesti tik plastmasiniame ar keraminiame inde.

33. Draudžiama pilti vandenį į rūgštį, nes reakcijos su vandeniu metu rūgštis užverda ir smarkiai trykšta į šalis. Reikia lėtai pilti rūgštį į vandenį ir maišyti stikline ar rūgščiai atsparia plastikine lazdele arba vamzdeliu.

34. Elektrolitą pilti į akumuliatorius reikia labai atsargiai, naudojant piltuvėlį. Elektrolito lygis akumuliatoriuje tikrinamas taip pat tik specialia stikline lazdele.

35. Išsiliejusi rūgštis arba elektrolitas susiurbiamas gumine kriauše, po to vieta neutralizuojama malta kreida, pjuvenomis, nuplaunama vandeniu.

36. Draudžiama kelti atvirus pripiltus elektrolito indus. Didesnius butelius su rūgštimi gali pernešti tik du žmonės ir tik specialioje taroje (pintinėse, dėžėse su grotelėmis).

37. Rūgštis reikia laikyti apipintuose stikliniuose buteliuose, vėdinamose patalpose. Buteliai su rūgštimi turi būti statomi ant grindų viena eile, kamščiais į viršų. Ant visų butelių, kuriuose yra chemikalų, turi būti užrašai su pavadinimais.

38. Rūgštys iš butelių turi būti pilstomos specialiais įtaisais. Kad perpilama rūgštis neištikštų, ant butelių kaklelių užmaunami specialūs antgaliai.

39. Tuščią tarą, kuriuose buvo rūgštis, reikia laikyti atskirose patalpose panašiomis sąlygomis.

40. Patalpoje, kurioje remontuojamos ir įkraunamos akumuliatorių baterijos, draudžiama rūkyti, degti degtukus, dirbti su atvira ugnimi, laikyti maistą, valgyti, gerti vandenį.

41. Talpos su plovimo vandeniu ir neutralizuojančiais skiediniais indams plauti turi stovėti pasiekiamame aukštyje, skirtis spalva ir būti su gerai įskaitomais užrašais: „Vanduo plovimui“, „Naudoti kitiems tikslams draudžiama“, „Gerti draudžiama“, „Rūgščiai neutralizuoti“. Priėjimai prie bakų su plovimo vandeniu ir neutralizuojančiuoju skiediniu turi būti neužgriozdinti.

42. Patekus chemikalams į akis arba ant odos, pirmiausia akys ar tos vietos praplaunamos

vandeniu, o po to-neutralizuojančiąja medžiaga.

43. Vairuotojui draudžiama:

43.1. išvykti į kelionę ir vežti vaikus techniškai netvarkingu, nešvarių (iš išorės ir vidaus) autobusu, esant pavojingoms eismo sąlygoms, blogais (nepravažiuojamais) keliais, be būtinų dokumentų;

43.2. pradėti važiuoti nebaigus keleivių (vaikų) įlaipinimo - išlaipinimo, neuždarius salono durų;

43.3. vairuoti transporto priemonę neblaiviam, apsvaigusiam nuo narkotikų, vaistų ar kitų svaigiųjų medžiagų. Taip pat neleidžiama vairuoti susirgus ar pavargus, jeigu dėl to gali kilti pavojus saugiam eismui;

43.4. vežti daugiau keleivių (vaikų), negu mokykliniame autobuse įrengta sėdimų vietų;

43.5. vežti keleivius (vaikus), taip, kad jie trukdytų vairuoti ir ribotų matomumą vairuotojui;

43.6. važiuoti didesniu kaip 70 km/h greičiu, jeigu jis dar labiau neribotas kelio ženklais;

43.7. sugedus autobusui arba įvykus nelaimei palikti vaikus be priežiūros;

43.8. perduoti vairavimą kitam asmeniui;

43.9. rūkyti arti kuro bako ir įrenginių, kuriais teka kuras ar tepalai;

43.10. šildyti automobilio agregatus ugnimi;

43.11. naudoti ugnį tikrinant automobilio akumuliatorių ar jį remontuojant;

43.12. automobilio salone laikyti talpas su kuru ar kitais lengvai užsiliepsnojančiais skysčiais, skudurus, suteptus kuru ar tepalais;

43.13. vairuojant naudotis mobiliojo ryšio priemonėmis, kai jomis naudojamosi rankomis;

43.14. dirbti po autobusu, stovinčiu nuokalnėje. Esant neišvengiamam būtinumui, reikalinga įjungti stabdžius, po ratais padėti patikimas kaladėles, ištraukti užvedimo raktelį ir imtis kitų priemonių, garantuojančių saugų darbą;

43.15. dirbti po autobusu, jį pakėlus keltuvu ir nepastačius atramų. Pakėlus autobusą keltuvu, pastatomos išbandytos, atitinkančios automobilio svorį atramos;

43.16. ilsėtis ar miegoti automobilyje, veikiant varikliui;

43.17. vežti pakeleivingus asmenis.

DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

44. Įvykus nelaimei ir jei yra sužeistų, nedelsiant kviesti policiją ir greitąją pagalbą **bendruoju pagalbos telefonu 112**, jei įmanoma, suteikti pagalbą pačiam arba pasitelkti kitus, be to, sugedus autobusui nurodyti jiems, kaip racionaliausiu būdu pasiekti mokyklą arba namus, ir pranešti tiesioginiam vadovui apie įvykį.

45. Vairuojant transporto priemonę pasijutus blogai, nedelsiant sustoti, pranešti tiesioginiam vadovui, kviesti greitąją medicinos pagalbą arba kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą.

VI SKYRIUS

DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

46. Sutvarkyti darbo vietą. Naudotus įrankius sudėti į jiems skirtą vietą.

47. Šiltu vandeniu su muilu nusiplauti rankas ir nusiprausti.

48. Informuoti tiesioginį vadovą apie darbo metu pastebėtus trūkumus, turėjusius įtakos saugiam pavesto darbo atlikimui.

49. Vairuotojas, nukentėjęs dėl įvykio darbe, nelaimingo atsitikimo pakeliui į darbą arba iš darbo, ūmios profesinės ligos, jeigu pajėgia tai padaryti, ir asmuo, matęs įvykį arba jo pasekmes, privalo nedelsiant apie tai pranešti tiesioginiam vadovui, darbdavį atstovaujančiam asmeniui, įstaigos darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai.

INSTRUKCIJĄ PARENGĖ:

UAB „VERSLO ALJANSAS“ (302327605)